

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati: Enostopna petil-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

128. številka.

V Ljubljani, v četrtek, dne 25. novembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Jugoslovanska socialno-demokratska konferenca.

V nedeljo je izza sodruga Kristana poročal sodrug Juraj Demetrović o točki: Politični položaj in jugoslovanska socialna demokracija. Izvleček iz tega poročila priobčimo prihodnjic. V ponedeljek se je razvila o obeh poročilih obsirna debata, v katere so posegli tudi zunanji gostje. Izvolil se je ožji redakcijski odbor, ki je po temeljitem posvetovanju predložil konferenci sledeče

rezolucije:

Prva jugoslovanska socialno-demokratska konferenca izjavlja

I.

Aneksija Bosne, na Hrvatskem vladajoči sistem, zopet okrepljeni birokratski režim v Avstriji ter trajno vzdrževanje fevdalne oligarhije na Ogrskem dokazujejo neoporečno, da je Avstro-Ogrska kot vesela poskusila krepak sunek v imperialističnem smeri. Ta poizkus se opira politično na stari centralistični absolutizem, socialno in gospodarsko na stari fevdalni agrarizem z njega carinsko-političnim iztrdavanjem množic ter združuje s tem novo kapitalistično izkoriščanje, ki dobiva za Jugoslovane, pridružene monarhiji značaj eksploatacije. Ta sistem pomenja za široke mase jugoslovanskega ljudstva proletariziranje in osiromaševanje, oviraje pa obenem industrializacijo.

V kolikor pa izraža porajajoči se imperializem silo dualistične Avstro-Ogrske, postaja hkrati faktor, ki jo razdira in prevrača. Njegova stebra sta absolutistična metoda v Avstriji in fevdalna razredna vlada na Ogrskem, tako da je v kričečem nasprotju z vsemi zakoni političnega, gospodarskega in socialnega razvoja, da ovira razvojne moči vseh narodov Avstro-Ogrske ter jih goni v najblaznejšo nacionalistično politiko medsebojnega izigravanja in klanja, namesto v skupen boj za svobodo in kulturo.

Vsem narodom skupni interesi kakor tudi zmogovito napredujoča tendenca vseh narodov Avstro-Ogrske k nacionalni demokraciji predstavljajo proti absolutizmu in fevdalnemu dualizmu novo politično idejo narodne avtonomije, t. j. preobrazbo Avstro-Ogrske tako, da bo na enotnem gospodarskem ozemlju vsakemu narodu brez ozira na zgodovinske meje zajamčena enotnost, samostojnost in samouprava v vseh narodno-kulturnih zadevah.

S stališča tega razvojnega pojmovanja izjavlja jugoslovanska socialna demokracija programatično:

1. Avstro-ogrski Jugoslovani smatrajo za končni smoter svojega narodno-političnega stremeljenja popolno narodno združitev vseh Jugoslovanih ne glede na različnost imena, vere, pisave in dialektov ali jezikov.

2. Kot deli velikega enotnega naroda stremimo, da se konstituiramo kot enotni narod, ne glede na vse umetno napravljene državno-pravne in politične pregraje, želeči skupno nacionalno-avtonomno kulturno življenje kot svobodna enota v popolnoma demokratski konfederaciji narodov.

3. K temu končnemu cilju nas vodi le neumorno delo in boj na podlagi obstoječih realnih političnih razmer in naprav sedanje dualistične Avstro-Ogrske, boj za popolno demokratizacijo vseh narodnih, državnih in političnih institucij. Zlasti je boj za splošno, enako in tajno veljavno pravico v ogrski državni zbor v hrvatski in bosensko-hercegovski sabor in v vse avstrijske deželne zbornice odločilne važnosti. Iz tega razloga izjavlja konferenca, da je treba politični boj za koncentracijo vseh sil v tej smeri in v tem delokrožju smatrati za najvažnejšo nalogo jugoslovanskih socialno-demokratskih strank.

II.

Jugoslovani, razcepljeni ne le politično na osem državnih, odnosno upravnih teritorijev, temveč tudi kulturno na štiri dele, nazivajoče se narode, so tako oslabiljeni, da le fiktivno žive samostojno življenje, ne da bi imeli v sedanjem položaju potrebnih pogojev za ustvaritev takih kulturnih raz-

mer in pozicij, da bi se mogli kot narod ali na rodi povoljno razvijati poleg drugih kulturnih narodov.

Dejstvo je, da so se poedini deli Jugoslovanstva vsled politične razcepljenosti, vsled dotik z različnimi tujimi narodi, vsled vplivanja različnih gospodarskih sfer v marsičem diferencirali. Na drugi strani pa je dejstvo, da vse, tekoma časa nastale razlike po svoji naravi in po svojem obsegu niso take, da bi opravičevale separatizem posameznih delov in cepitev na štiri narode, osobito je ta separatizem škodljiv, ker noben izmed teh posameznih delov nima moči, da izobrazbi svoje narodno življenje. Nasprotno pa bi si mogli vsi deli kot ena narodna celota ustvariti vse pogoje narodnega življenja in krepkega kulturnega razvoja v prid sebi in splošni kulturi.

Jugoslovanska socialna demokracija smatra sedanje jugoslovanske narode le za elemente, ki naj ustvarijo enoten narod in konstatira, da treba v svrhu oživetvitve te esotnosti smotrenega skupnega, kulturnega in političnega dela, ne glede na današnje politične formacije in meje. Zlasti smatra potrebnim sporazumljenje o skupnem narodnem jeziku in pravopisu, kot prvem predpogoju popolnega enotnega narodnega življenja Jugoslovanih. To pa je dosegljivo le s sistematično postopno kulturno politiko v vseh delih tega naroda.

III.

V svrhu trajne organizacije dela v gorenjem smislu izreka prva socialno-demokratska konferenca, da se osnuje stalen jugoslovanski socialistični odbor, v katerem naj bodo za sedaj po trije zastopniki hrvatske, bosensko-hercegovske in avstrijske jugoslovanske socialno-demokratske stranke, izjavljajoč že vnaprej, da sčasoma postane ta razširjeni odbor predstavitelj vseh jugoslovanskih socialnih demokratov sploh. Ta odbor ima nalogo, da izvršuje trajno zvezo med jugoslovanskimi socialno-demokratskimi strankami, zlasti stalno uredbo jugoslovanske socialistične korespondence, da se od časa do časa sestaja, da uravnava smer narodnega in

PODLISTEK.

Osamov vrt.

Dalje.

Osamo, prijatelj bogov, pa mi je dejal: »Mojega vrta se nisi videl; tvoje hrepenenje sanja cvetlice in tvoja vera jih ustvarja. Toda zima je resnična in v ledu ne cveto rože. Tvoje cvetlice ne bodo nikdar vzkile.»

Osupnjen sem ga pogledal in boječe je bilo moje srce skozi sovražno tišino. Osamo pa je razumel jezik utripajoče krvi in zijajočega strahu in nasmehnil se je z otroškim smehom. Tišina se je omehčala, potem so se iz nje rahlo izvile besede modrijanove. V mračni daljavi je stokal veter skozi veje, ali bližje so donele tišje melodije morskoga valovja — sto misterij iz ene tajnosti.

Osamo je govoril. Ustnice so mu ostale nepremične. Njegove besede so prihajale po zarkih dogorevajočega solnca do mojih ušes in moje oči so videlo, kako je njegova povest prhala čez igrajoče se travke na travniku.

Osamo je govoril:

»Bogovi so dobri, a sovražen je človek sam sebi. V cvetnem vrtu bi se lahko isprehajal, pa ostaja v puščavi in svoje hrepenenje vklepa v verige, da ne more leteti, temveč se komaj mučno plazi. Prah prodira v njegove znojnice in blato v

gube njegove obleke in hrbet krivi in uči se šepati in skiljati. Ali tega niso hoteli bogovi, kajti oni so dobri in ljubijo človeka bolj kakor more on ljubiti njih in svoje brate in samega sebe.»

Dih vetra je pohitel dalje in je ponesel seboj dišavo rož in lipovega cvetja in moja žalostna duša je vzdrtela. Plašno je dejala velikemu prijatelju:

»Ti veš, Osamo, da je moje hrepenenje veliko in nevkljeno, kajti ljubim ga od mladih dni, ko se je ob potokih igralo z valovi in je plesalo s svetlobo zvezd. Oj, ljubimec bogov, moje hrepenenje je prosto prahu in blata, a peroti so mu oslabele in oči mu ne vidijo več skozi goste gozde in čez visoke gore, kjer leže čudežne dežele in kjer luči življenja bolj rdeče žare. Komaj se še vzpenja nad nizko grmačevje in trepalnice so mu rdeče od solz radi njegove nemoči. In ti, oj Osamo, mu ne imenuješ leka, ki bi ozdravil njeno teško bolezen...»

Žalost je naraščala v moji duši ter jo je napolnila v vseh gubah. Osamo pa je to vedel, ker je videl notri in čital je v dušah najskrivnejše.

Solnce je dajalo zemlji svoje zadnje svetlobo in v daljnem svitu, ki je umiral na globokem nebu, je izpregovoril Osamov odgovor:

»Oj, Arbatan, tvoje hrepenenje je bolno od dvomov in od potov, po katerih si hodil išoč za-

man. In lačno je tvoje hrepenenje — edtod je oslabelelo. Pred cveticami je kruh. Ti si pa zaničeval kruh in tvojemu ubogemu hrepenenju ga je primanjkovalo. In tisoč hrepenenj je moralo umreti, ko so jih gnali ljudje v zagotnetne daljave brez hrane in pijače. Cvetlice, ki hočejo cveteti preminejo v klici, drevje, ki hoče roditi sad, se posuši pred letom, solnca ugašajo, preden pride jutro. Trdesrčni ste napram svojemu hrepenenju in stradati je pustite — kako naj vam tedaj resnično služi? Kaj hočete od njega? ...»

V sivem mraku je obmrli zadnji solčni sej, tiha bol se je spustila nad zemljo in žalostnejša je postala moja duša... Ako bi tudi moje hrepenenje umrlo — oj, kaj bi ostalo tedaj? Kdo bi se nosil mojo dušo na visoke in najviše vrhove ter bi ji pokazoval dežele onkraj gora in sipal vanjo zarke večnega solnca in kdo — kdo bi ji tedaj pel pesem — pesem, mistično globoko, dnevno jasno, globoko, visoko — pesem bodočega? ... Ako bi tudi moje hrepenenje umrlo — kako bi tedaj še živela tolažba?

Osamo je poslušal mojo bol in večerni veter jo je šepetal dalje in valovje v daljnem gozdu je tihotno ihtelo koral:

Ako bi tudi moje hrepenenje umrlo — kako bi tedaj še živela tolažba — ako bi moje hrepenenje umrlo...

političnega boja Jugoslovancev, da posreduje kulturno združevanje z medsebojnim spoznavanjem in s popularizacijo posebnih ekonomskih, kulturnih in političnih razmer vseh delov Jugoslovancev.

Ta odbor smatra konferenca za viden izraz Zveze jugoslovanskih socialno-demokratskih strank, katera s tem ne bo končana, ampak katera se bo nadalje popolnoma izvedla na jugoslovanskih socialističnih konferencah kot stalna uredba medsebojnega občevanja in spoznavanja.

Konferenca je soglasno sprejela predložene resolucije.

Nadalje je sodrug Etbin Kristan vložil sledeči predlog:

«Jugoslovanska socialna demokracija izraža mnenje, da s podobno zaključkom zadnjega češkega in nemškega strankinega zbora stopi tudi vodstvo jugoslovanske socialno-demokratske stranke v dotiko s socialno demokracijo ostalih narodov v Avstriji za posvetovanje o reviziji brnskega programa, pri čimer naj ji bodo izhodišče zaključki današnje konference.»

Sodrug Juraj Demetrović je pa predložil sledeči

Dodatek

«Prva jugoslovanska socialno-demokratska konferenca izraža željo, da se povabijo na posvetovanje o narodnostnem programu avstrijskih socialno-demokratskih strank tudi soc.-dem. stranke Ogrske, Hrvatske, Bosne in Hercegovine v namen, da se izvede skupen narodnostni program za socialno demokracijo cele Avstro-Ogrske.»

Tudi ta predlog z dodatkom se je sprejel soglasno. Ke so se opravile še nekatere formalnosti, se je zaključila konferenca z živio-klici na mednarodno socialno demokracijo.

Manifestacijski shod socialistične internacionale v Ljubljani.

Konec.

Sodr. Bukšek (Zagreb)

prav prisrčno pozdravljen, opozarja, da so Slovenci in Hrvatje od prvega početka socialističnega gibanja v tesni medsebojni zvezi. Pravijo, da nas ločuje meje; toda te meje obstojajo le na papirju. Slovenec, ki potuje po Hrvatskem niti v Zagrebu ne opazi nobene jezikovne razlike. — Potreba našega življenja, potreba naše časti je, da prebudimo zavedni del našega delavstva, da spozna svoj razredni položaj in da se v njem razvije pojem delavske časti. Ali ni sramota, ki nam žene kri v obraz, da vidimo slovenske, hrvatske in srbske stavkokaze v Švici, da se rekrutira ta izvržek proletariata iz jugoslovanskih dežel? Da to preprečimo, to je naša skupna naloga. Za olajšanje socialistične propagande pa je treba ustvariti iz Jugoslovancev eno kulturno celoto, kakor so jo drugi narodi že davno izvedli. To nam veleva interes soc. demokracije, ki se bojuje za osvoboditev proletariata in s tem za osvoboditev vsega človeštva. (Viharno pritrjevanje.)

Sodr. dr. Bohumir Šmeral (Praga)

povzame burno aklamirani besedo: V imenu češko-slovanske socialne demokracije, katero nam naša buržoazija iz demagoških motivov postavlja za vzor narodnega čuvstvovanja, vas prav prisrčno pozdravljam. Potrebo čutim, da vas svarim pred lažjo,

Tedaj pa se je Osamo vzprožil in srebrni svit vzhajajoče lune je zastrujal skozi njegovo telo, da sem videl besede, ki so nastale v njegovi glavi in udarce srca, ki so jih spremljali. In željno je poslušalo moje uho njegov brezglasni jezik:

«Arbatan, Arbatan», je dejal ljubimec bogov, «hrepenenje je duša sveta in Najvišje je njegovo izpolnjenje; preko Višjega pa vodi njegova pot od prvotne megle. Kdor vztraja v hrepenenju, njega zapusti in umreti mora, če bi tudi sto let hodil po zemeljskih stezah. Na svojih neskončnih potih zasije hrepenenje v ognjenih solncih, vzcvete v dšehih cveticah, postane močno v rodovitni zemlji. Oj, Arbatan, zakaj ne vidiš zemlje? Od nje so ti dali bogovi hrepenenje, ti pa hočeš raztrgati vezi, ki delaj iz sto in tisoč in stotisoč eno, tako da mora poginiti, kar se odtrga od enega. Cvetlice, katerih korenine potrebujejo zemljo in njene sokove, zahtevaš v zraku; a tam morajo propasti; čuvstva, ki morajo piti kri iz žil, zahtevaš v oblakih in v svetovnem eterju iščeš misli, ki jih morajo porajati možgani...»

Konec prili.

prevaro in zločinom, ki ga ugaja buržoazija vsepovsod, da zapelje proletariata na kriva pota narodnega šovinizma. Naša stranka, ki je zrasla pod najhujšo persekucijo birokracije in buržoazije, je razbila državno-pravo ideologijo, ki je desetletja tvorila podlago češke meščanske politike in nesrečo češkega naroda. Naša protidržavnopravna izjava: leta 1897 je ustavila naš razvoj; leta 1900 smo izgubili vse državnozbornske mandate, radi smo jih izgubili v boju proti narodnemu šovinizmu, proti narodni vraži in ponosni smo na to. Okrepili smo se in postali smo mogočni, ko smo po ruski revoluciji izvojevali si splošno in enako volilno pravico. Pri zadnjih volitvah smo dobili 37% vseh čeških glasov in 22 mandatov — vsekako sijajna proletarska zmaga. Toda še večjo radost, še pršernejši ponos nam je obudil popolni poraz, ki smo ga doživeli pri ožjih volitvah: vsa protiljudska in narodnjaška reakcionarna masa je enotno nastopala proti nam, in s tem sijajno dokazala, da smo zvesto izvajali svoj mednarodni, socialistični in demokratski program. — Narodno vprašanje na Balkanu ne obstoja v oddaljenih političnih konstrukcijah; taka taktika bi bila prav tako jalova in neplodovita, kakor državnapravna pri nas. Težak je boj in ogromno silo bo treba vporabiti proti tralizmu, velesrbstvu in velehrvatstvu. Potrebna je osvoboditev ljudstva iz indiferentizma; v ljudski duši bo treba zaploditi zayest jugoslovanske kulturne in narodne enote, kajti birokracija in brezobzirni, s konfesionalnimi predsodki prenapolnjeni klerikalizem trgata in krotita jugoslovanski narod. Rešitev jugoslovanskega narodnega vprašanja leži v kulturni in gospodarski povzdigi jugoslovanskega proletariata v smislu socialno-demokratske internacionale. Na pragu Evrope čaka proletariata važne misije: problem malega naroda ne terja šovinizma, t. j. zanašanje na brutalno silo, ki pomenja gotovo narodno smrt, temveč narekuje mednarodno solidarnost, kakor jo propagira proletarski socializem. Povzdignite svoj pogled v bodočnost, kjer sije solnce socialistične svobode. (Gromovito ploskanje in odobravanje se po govornikovih besedah kar poleči ni hotelo.)

Sodr. Juraj Demetrović (Zagreb)

izvaja sledeče: Usoda Jugoslovancev ni privoščila popolnega in edinstvenega narodnega življenja. Nasi pradedje so zgradili Ilirijo. Buržoazija je od ilirizma preko velehrvatstva, velesrbstva in veleslovenstva priveslala koncem koncev do tralizma. S tem je doživela bankrot in sijajno dokazala svojo absolutno nesposobnost za rešitev jugoslovanskega narodnega vprašanja. Proletariat se ne da zapeljati v vrtimec meščanske politike. Herceg-Bosna je anektirana, in sedaj se avstrijski kapitalizem in ogrski fevdalizem prerokata, čegav plen da naj postane. Dežele se dajo anektirati, narodi se ne dajo anektirati. Aneksijsko vprašanje za nas še ni rešeno: rešile ga ne bodo velevlasti, narod sam mora odločiti svojo usodo. Šovinistične intrige so delale iz Hrvatov in Srbov dva naroda, toda ne hrvatski, ne srbski proletariata nimata interesa na teh preprih. Proletariat ne pozna ne dinastičnih, ne buržoaznih interesov, ampak le osvoboditev ljudstva. Jugoslovancev zadobiva od dne do dne na pomenu in je že danes element za revolucioniranje in reorganiziranje Avstro-Ogrske. Proletariat, ki ne pozna historičnega državnega prava, mora izvesti preobrazbo monarhije v konfederacijo avtonomnih narodov. Naš ideal je narodno in kulturno edinstvo vseh Jugoslovancev; zgodovinska važnost jugoslovanske konference, te internacionale en miniature, obstoja baš v tem, da formulira stališče proletariata, kateri edini more s svojim enotnim naziranjem o jugoslovanskem vprašanju preprečiti balkanski požar. (Gromovito pritrjevanje.)

Nato izpregovori zaključno besedo

sodr. Etbin Kristan.

Slišali ste govornike bližjih in oddaljenejših narodov; prepričali ste se, da je bila v besedah vseh govornikov ena vodilna misel, in če bi bili govorili proletarski zastopniki drugih narodov, bi bili slišali enake temeljne misli. Socialna demokracija odpravlja temelj krivice, ne je krivična znamenja in gradi poslopje enake pravice za vse brez razločka vere in jezika. Od dne do dne postaja realnejša moč, ki pred njo trepeče buržoazija vseh narodov. Ni več daleč čas, ko bodeta ljudstvo in socialna demokracija ena beseda, en pomen. — Ne daleč od nas zberuje stranka, ki se imenuje «ljudsko». Kakšna resnoba tiči v teh ljudeh, je

razvidno iz komičnosti predmeta, ki o njem razpravljajo. Dr. Susteršič in dr. Krek razlagata rado vednežem moškega in ženskega spola škofove svinjske bukvice. Drugi tabor, t. zv. liberalni ni za las boljši; za reklamo svojim shodem ne vedo boljšega kot — škofovo rdečo brošurico. Sramota bi bila za nas, če bi v našem narodu ne bilo ljudi, ki se zanimajo za resnejše zadeve. V tem trenutku, ko je zatiranje in uničevanje ljudstva z draginjo in lakoto na dnevnem redu. Ko jugoslovansko ljudstvo ne ve, kje dobiti kosček kruha, v tem trenutku slepe naši politikani ljudstvo z narodnimi frazami in pa — škofovimi brošuricami. — Jugoslovancev si niso izmislili socialni demokrate: realnost je, ki lahko nosi to ali drugo ime. Buržoazija se je tudi v tem vprašanju izkazala jalovo. Kam je dospelo jugoslovansko vprašanje v 100 letih, odkar je Vodnik pel: Ilirija, vstani! Fraza je bila, ko je bila izgovorjena in je fraza ostala. Ta gospoda ima časa dovolj, da si izmišlja razne državne tvorbe, toda delavski razred ne utegne čakati na uresničenje meščanskih državno-pravnih ideologij. Zbrali smo se, govoreči hrvatsko, srbsko, slovensko, ker vemo, da tako ne moremo več naprej živeti, ker ni nikogar, ki bi nam hotel pomagati do poštenega življenja. Socialna demokracija je spoznala, da se ne more zanašati na buržoazijo, zato je vzela tudi to vprašanje v svoje role. — Značilno je, da so vsi govorniki pri obdelovanju narodnega vprašanja prišli do zaključka, da ni rešitve narodnega vprašanja v šovinistični borbi, temveč v internacionalni vzajemnosti vseh narodov. Zato rešitev narodnega vprašanja ne bo delo buržoazije, ampak delo vsesvetovne, vsem narodom pravične socialne demokracije.

Nato se je govornik zahvalil vnanjim delegatom, da so nam s svojim občudovanjem pripravili praznik, kakor ga delavska Ljubljana že dolgo ni doživela. Slovensko delavstvo se je razvijalo v malenkostnih razmerah, v neznosnih bojih. Vaše besede so kakor krepilna voda iz skale in ljubljansko delavstvo bo zajemalo iz njih novo moč, vero in zaupanje vase. S temi besedami je zaključil impozantno, dve in pol ure trajajočo internacionalno manifestacijo ljubljanskega proletariata. Po dvorani so zagrmeli viharni živio-klici na mednarodno revolucionarno socialno demokracijo.

Iz stranke.

Shod goriških zaupnikov. Podpisani sklicuje na nedeljo, dne 29. novembra 1909 ob 9. dopoldne shod zaupnikov vseh krajskih organizacij na Goriškem

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo.
2. Nadomestna deželnozbornska volitev v splošni kuriji.
3. Posvetovanje o ustanovitvi delavske hranilnice in posojilnice.
4. Posvetovanje o ustanovitvi mladeniške organizacije na Goriškem.
5. Raznoterosti.

Iz dnevnega reda je razvidno, da je shod jako važen, že raditega, ker ima določiti stališče in taktiko stranke napram nadomestni volitvi. Priporočam se torej vsem organizacijam, naj gotovo pošljejo svoje zastopnike na ta sestanek.

Prostor shoda se naznani na posebnih vabilih. Za deželno organizacijo jugoslovanske socialno-demokratske stranke na Goriškem:

Josip Petejan, tajnik.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“!

Domače vesti.

— Z jugoslovansko socialistično konferenco se bavi vse časopisje ne le na Slovenskem in Hrvatskem, temveč povsod po Avstro-Ogrski in tudi nekateri časopisi v inozemstvu so objavili poročila o nji. O nedeljskem shodu se je povsod poročalo in priznavala njega impozantnost in njegov pomen. Drage volje konstatiramo ob tej priliki, da sta domača časopisa «Slovenski Narod» in «Laibacher Zeitung» imela seriozne in prav objektivne referate.

— Na svoj način, ki je res prav poseben, je ljubljanski «Slovenec» poročal o našem nedeljskem shodu. Ker so naši čitatelji poučeni o tem zborovanju iz našega, po stenografskih zapisih sestavljenega poročila, je vsaka polemika s to klerikalno nesramnostjo nepotrebna. Ampak da spoznajo delavci, česa je «katoliško» časnikarsko falotstvo sposobno, objavljamo tukaj «Slovenčev» poročilo. Takole je:

„Majhen rdeči akt“. Včeraj in danes se vrši jugoslovanska socialno-demokratska konferenca, na kateri so zastopani sodruzi iz Hrvaške, Bosne, Srbije, Češke in tudi nekaj nemških. Včeraj dopoldne je bil shod v „Mestnem Domu“ ne bogve kaj sijajen. Dočim je bilo slovensko krščansko-socialno delavstvo zbrano v ogromnem številu v veliki dvorani „Uniona“, se je v „Mestnem Domu“ vršil le „majhen akt“, kakor ga je imenoval sam voditelj avstrijske socialne demokracije, dr. Adler v svojem govoru. Zato ni čudno, da je Etbin Kristan robantlast čisto po golovški slovnici in se „primojhudičeval zoper klerikalizem“, ki je v „Unionu“ zboroval in pokazal, da socialno-demokratska pšenica med Jugoslavlani nikoli ne bo šla v klasje. Kristan je najbolj zadel, ko je govoril o „žalostni Ljubljani“, kajti Ljubljana je in bo za rdečkarje vedno žalostna ostala. Prvi je govoril dr. Adler, ki pravi, da ga shod veseli, čeprav je le majhen, pa vendar obeta bodočnost. Obljublja, da bo nemška socialna demokracija vedno podpirala Slovence in Jugoslavnane sploh v boju za narodno avtonomijo. Tučevič iz Srbije povdarja, da so spor med Avstrijo in Srbijo napravili kapitalisti. Scabar iz Trsta govori o buržoaziji, ki dela narodne spore. Govorita tudi Brucha iz Češke in Jač iz Bosne, ki pove, da so v Bosni klerikalci in buržoaziji. Nato govori dr. Renner, ki začne tudi z buržoazijo. Pravi, da bo socialna demokracija zmagala ne samo med Jugoslavlani, ampak šla preko Carigrada v Malo Azijo, odtod v Perzijo in na tibetansko planoto in objela se Kitajce. Bukšek iz Zagreba govori o slovanstvu in socializmu, Čeh dr. Šmeral pa zoper dr. Šušteršiča in Petra Karagjorgjeviča, ki vladata Jugoslavnane. Demetrov iz govori tudi o Šušteršiču. Konča pa Kristan, ki zabavlja zoper Krika in Šušteršiča in shod v „Unionu“, ki ga tako jezi, da bi vse našel, če bi mogel. Vsi govorniki so govorili zoper klerikalizem in združenje Jugoslavlancev, ker bi bila potem socialna demokracija še bolj pod maizo, kot je zdaj. Tako se je končal majhni akt.

Kdor je bil na shodu, ima pa zdaj najlepšo priliko, da se prepriča, kakšna je poštenost klerikalnega časnikarstva.

— **Koncertna akademija**, ki jo je priredila „Vzajemnost“ v pondeljek zvečer v „Narodnem Domu“ na čast delegatom in gostom jugoslovanske konference, se je izvršila z najkrajšim vspehom in ostane gotovo vsem udeležencem dolgo v spminu. Čas pač ni bil posebno ugoden za tako prireditev; pondeljek je delavnik. Tudi vreme je bilo tako grdo, kakor da se je zarotilo proti koncertu. Kljub temu je bila velika dvorana „Narodnega Doma“ tako polna, da se je bilo komaj mogoče giniti. Delavstvo je vedelo, da ni vabljen na narodno veselico, na kateri naj ubije nekoliko ur, temveč da je vprašanje, kako bo delavska Ljubljana počastila svoje drage goste, kako jim bo napravila čim ugodnejši spomin na dni, ki so jih preživeli med nami. Zato je prišlo na akademijo v tako velikem številu, da je bil radosten pogled na dvorano. Obilni spored je bil zelo raznovrsten in se je izvršil z najlepšim učinkom. Vrsto umetniških užitkov je otvoril orkester Slovenske Filharmonije z imenitno izvedeno maršeljeto, ki je izvala tako burno odobravanje, da se je morala ponavljati. Nato je orkester pod vodstvom svojega kapelnika, gospoda Talicha odigral s finim niansiranjem Suppéjevo uverturo „Lepa Galatea“. Kot deklamator je nastopil član slovenskega gledališča gospod Danilo, recitirajoč Kristanovo pesem „Zakej tako“ z umetniškimi akcenti. Gospod Vuklavič od slovenske opere je s svojim krepkim in simpatičnim baritonom odpel romanco iz Zajčevega „Zrinjskega“ in prolog Leoncavalijevega „Giamačema“. Zbor slov. del pevskega društva „Slavec“ je pa zapel najprej „Venec narodnih pesmi“, ki je zelo ugodna in je pozneje nastopal še z drugimi zbori, kačoč pod vodstvom gospoda Beniška lepe pevske kvalitete. Gospodična Lvova od slovenske opere je z dobrim gibčnim glasom, s toplim občutkom in elegantno pela Richard Straussove nežne „Sanje v somraku“, nšo znano „Po jezeru“, pa d' Albertovo bravurozno „Srednjeveško himno Venerete“ je dodala še Griegovo pesem „Ljubim Te“. Orkester se je odlikoval z Griegovim „Jutrom“, z Griinfeldovim „Slovaskim plesom“ ter s Puccinijevo „Bohemo“. Vsi sodelujoči umetniki so želi uprav vibarno priznanje; še bolj kakor ploskanje, kateremu včasih ni bilo konca, so pa bleščede oči izražale veselje občinstva nad čistimi užitki. Proti koncu prvega dela je sodrug E. Kristan s toplimi besedami pozdravil goste in se zahvalil vsem sodelujočim. Ko je bil spored izčrpan, so pevcji, orkester in gospod Danilo kot humorist animirali prosto zabavo, ki je trajala skoraj do ene po polnoči, ko se je bilo treba spomniti, da je terek zopet delavnik. Ljubljansko delavstvo je pa na uspeh tega krasnega večera lahko ponosno.

— **Delavska smrt**. Blizu Sv. Hipolita (St. Pölten) na Nižnjem Avstrijskem se je v nedeljo zgodila strašna železniška nesreča. Vlak je povozil 11 delavcev in 9 jih je bilo takoj mrtvih. Za stavbna dela na progi jemljejo na avstrijskih železnicah poleg števila omejenega stalnih delavcev tudi od slučajja do slučajja tuje delavce, največ z Ogrskega in s Hrvaškega, s katerimi se ravna skoraj kakor s tržnim blagom. V teh deželah se bavijo nekateri spekulativni ljudje s posredova-

njem takega dela. Oni poznajo domače ljudstvo, poizvedujejo, kje je treba delavcev, pa jih potem nabirajo v partije in vodijo, včasih res kakor čredo ovac, tja, kjer jih zahtevajo. Tako je bila tudi večja partija takih delavcev na zapadni progi državne železnice na Nižnjem Avstrijskem. Proga se je popravljala in menjavali so se pragi. Delo je bilo nujno. Zato se je delalo tudi v nedeljo. Zato je tudi železniški ravnatelj Petermann pomagal, da si to ni bila njegova dolžnost. Delalo se je prav na ovinku, kjer se vidi na eno stran komaj 100 metrov daleč, na drugo pa še manj. Proga je globoko zasekana v hrib, na vsaki strani je precej globok jarek, iz katerega se navpično dviga oporno zidovje. Vlak zapuša tukaj navadno mnogo več dima kakor na odprti progi, kjer se veliko hitreje izgubi. Včasih je vse tako zastrto, da ni videti prsta pred očesom. Tako je bilo tudi v nedeljo. V postaji Sv. Hipolita sta se imela križati obojni tovorni vlak. Vsled zamude se to ni zgodilo. Delavcem ni bilo znano, da je nastala izpremema. Prišel je tovorni vlak na prvem tiru; delavci so bili na drugem. Ker se v dimu ni videlo, so počakali s delom, da se izčisti. Naenkrat je bila pred njimi lokomotiva osebnega vlaka, še en hip, en strašen krik iz enajstih grl — in grozna nesreča je bila gotova. Bled kakor smrt je strojevodja ustavil vlak, ki je bil ves pobrizgan s človeško krvjo. Med kolesi so viseli kosci človeškega mesa, kože, v enem kolesu je bila vtaknjena cela roka, na progi so ležali razmrčvarjeni ostanke človeških trupel, tu glava, tam noga, tam nekaj, kar sploh ni bilo poznati. Trije ranjenci so še žive. Ves tresoč se, pa vendar z mrzlično naglico skoči strojevodja na svoje mesto, da poleti po pomoč, če se ni prepozno... Na postaji so sestavili za silo pomožni vlak, ki je šel naprej po ranjence, potem družega, ki je pripeljal ostanke trupel... In včeraj, v sredo so jih pokopali ob ogromni udeležbi železničarjev, ki so jim položili vence na grob. A vsa ta groza bi bila nepotrebna, če ne bi železniška uprava vrčevala tam, kjer se da prihraniti komaj par kronc, če bi bila namestila par ljudi za stražo, da bi bili mogli obvestiti delavce, ko je prihajal usodepolni vlak...

Društvene vesti.

§ **Društvo tiskarjev na Kranjskem** ima v soboto, dne 27. t. m. društven shod, na katerem razpravlja o draginjskih razmerah in o tiskovnem zakonu.

Zadnje vesti.

Državni zbor.

Dunaj, 24. novembra. Položaj je nejasen. Drugačen seveda skraj biti ne more. Seja klubskih načelnikov, ki je imela namen, razjasniti situacijo, ga ni dosegla, ker v Slovanski Enoti ni edinosti in je vsled tega nemogoča, skleniti kaj odločilnega. En del njenih članov je za obstrukcijo, drugi proti obstrukciji, tretji pa sam ne ve, na katero stran naj bi se obrnil. Spriče te meglivosti ni torej nič drugega gotovo kakor to, da ima biti vsak dan seja zbornice. Kaj se bo na sejah godilo, kdaj se bo prišlo do dnevnega reda in če se sploh pride do njega, kdaj se opravijo nujni predlogi — vse to so uganke. Taktika Slovanske Enoti je pač tako nerodna, da ne more biti bolj; če bi v njenih vrstah odločeval politični preudarek, bi morala ravno Slovanska Enota zahtevati, da pride čim prej proračunski provizorij na dnevni red, kajti to bi bila gotova smrt Bienerthovega kabineta. Poslanci Poljske Ljudske Stranke s Stapskim na čelu so, kakor je znano, sklenili, da ne morejo odobravati ne vladanja proti Nemcem, ne vladanja proti Slovanom, pa da vsled tega ne morejo več podpirati sedanje vlade, v kateri so zastopani samo Nemci in Poljaki in zahtevajo ministristvo, v katerem bodo zastopani poleg teh tudi Čehi in Slovenci.

Ta sklep nalaga somišljenikom Stapskega, glasovati proti vladi, čim pride na vrsto kakšno glasovanje, od katerega je odvisna usoda vlade. Najgotovejše je to pri proračunskem provizoriju. Če zbornica odkloni proračun, je vsako zavlačevanje krize nemogoče in neizogibno je eno ali drugo: Razpust državnega zbora ali pa odstop vlade. Po omenjenem sklepu je pa drugačen rezultat sploh izključen, če glasujejo poljski poslanci s Slovansko Enoto in s socialnimi demokrati. Blo bi torej neumevno, zakaj Slovanska Enota brani te odločitve, če ne bi bilo znano, da ne more priti do sklepa radi nasprotstev v svoji sredini.

Najzanimivejši moment na današnji seji klubskih načelnikov je bila polemika med socialnimi demokrati in vlado. Dr. Adler je konstatiral, da je sedanega položaja kriva največ vlada, ki ne stori ničesar za rešitev iz lastnega nagiba, ki pa vse pokvari s svojo nerodnostjo, čim se pokaže kakšna prilika za pobotanje. Opomnil je tudi, da se nujni predlogi, kar jih je vloženi doslej, lahko opravijo v kratkem, če ima zbornica resno voljo za delo. — Bienerth je seveda zagovarjal vlado in je tarnal, da — socialni demokrati ne store ničesar za saniranje parlamenta. Torej naj bi Bienerth v o nalogo opravili socialni demokrati! Gospod baron je res naiven,

Dunaj, 24. novembra. Socialno demokratska zveza je imela včeraj popoldne sejo, na kateri je razpravljala o političnem položaju. Splošno se je naglašalo, da bi se bila mogla in morala že davno sklicati seja zbornice. Vsepih vidi socialno-demokratska zveza doslej v tem, da je sankcioniran zakon, ki izreka permanenco odseka za socialno zavarovanje, tako da je vsaj neovirano obdelovanje te važne zadeve zagotovljeno. Socialni demokrati je največ ležeče na tem, da nastopi v debatah, ki vodijo do politične odločitve, v najostrejši opoziciji proti vladi. Zaradi tega bo zveza, ako preneha obstrukcija, umaknila svoj nujni predlog in ne bo vlagala onih nujnih predlogov, katere ima pripravljene glede na narodne zadeve. Uradno samovoljo, zlasti preganjanje delavskega časopisja in svoje načelno stališče o narodnem vprašanju bo spravila v razpravo pri debati proračunskem provizoriju. Če bo pa razprava nujnih predlogov neizogibna, bo v razpravi Kramarjevega predloga zastopala stališča, ki ga je zavzemala že lani, ko je vložila znani nujni predlog Seliger-Soukup. V tem slučaju vložiti sledeči nujni predlog:

Narodni boji so postali resna nevarnost za demokratski razvoj Avstrije, za povzdigo naših gospodarskih moči in za napredek socialnega zakonodajstva. Tem bojem more le preobrazba naše državne ustave in državne uprave storiti konec. Pravica narodov do samouprave in pravica posameznega državljanca, izražati in priznavati svojo narodnost, se mora zagotoviti z zakonom. Iz tega razloga smo že v osemnajstem zasedanju vložili predlog, da se ima izvoliti odsek, ki ima izdelati in predložiti zbornici zakonske načrte, s katerimi se končno uravnajo narodna vprašanja, ki so zrela za rešitev. Razvoj Avstrije v zadnjih mesecih je dokazal, kako potrebno in neodložljivo je to delo. Zato ponavljamo predlog. A tudi v okviru obstojajočega pravnega reda se mora skrbeti, da se ne oškodujejo z nacionalnimi boji v državnih osnovnih zakonih zagotovljene pravice državljanov. Zlasti so narodne manjšine pogostoma cilj protipravnega nasilstva. O tem tožijo manjšine vseh narodov. Zlasti brutalno se ravna z manjšinami, kjer obstojajo iz proletarcev, katerih državljanstvih pravic ne teptajo le državne in avtonomne gospodarske, temveč tudi podjetniki. Zato se predlaga:

1) Voli naj se odsek 52 članov in naj se mu naloži, da izdela zakonske načrte za uravnavo narodnega vprašanja, zlasti o pravicah narodnih manjšin in naj jih predloži zbornici.

2) Vlada se pozivlja, naj strogo pazi, da se ne omejujejo v ustavi zagotovljene pravice državljanov, kakor vsem drugim članom države, tako tudi ne članom narodnih manjšin.

Na koncu seje se je sklenilo, da pošlje zveza svoje zastopnike k pogrebu žrtv železniške nesreče pri Sv. Hipolitu, da položi venec na grob in da vložijo interpelacijo.

Dunaj, 25. novembra. Seja poslanske zbornice se je pričela ob 2. in je bila nepričakovano mirna. Samo, ko je vstopilo ministristvo, se jeli kričati češki radikali, obkladajoč Bienertha z raznimi, ne baš laskavimi priimki. Hrup se je povečal, ko je Bienerth predstavil novega poljedelskega ministra Popa. Nato je zbornica sprejela predlog poslanca Kurande, naj se voli odsek 52 članov, ki se naj peča o avstro-ogrskih bančnih in valutnih vprašanjih.

Dunaj, 24. novembra. Vlada je danes predložila šestmesečni proračunski provizorij in poblastni zakon, da sme najeti 110 milijonov posojila v železniške in vojaške svrhe.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca novembra, da jo zopet obnovijo.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—

za pol leta „ 7.—

za četr leta „ 3.50

na mesec „ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7.90

za četr leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9.50

za četr leta „ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavarnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Delavsko izobraževalno društvo
„Vzajemnost“.

V četrtek, ob 8. uri zvečer v „Mestnem
Domu“

predavanje.

Ges. sv. prof. Franke:

Pogoji kulture.

Svojim čitateljem priporočamo, da se
ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v
našem listu.

Shodi.

Jesenice. V nedeljo, 28. t. m. ob 3. popoldne
je pri „Jelenu“ na Savi ljudski shod z dnev-
nim redom: Draginja in parlament. Poro-
čevalec sodrug Etbin Kristan. Delavci se vabijo
na obilno udeležbo.

Idrija. V nedeljo 28. novembra se vrši v
Idriji pri „Črnem orlu“ javen ljudski shod z dnev-
nim redom: „Draginja in politični položaj v Av-
striji“. Govori sodr. Anton Kristan iz Ljubljane.
Začetek shoda ob 9. uri dop. Pozivljajo se vsi pre-
bivalci Idrije, da se udeležijo tega važnega zboro-
vanja.

Sp. Idrija. V nedeljo 28. novembra pop. se
vrši v Sp. Idriji v sobi rudarskega društva javn
ljudski shod z dnevnim redom: „Vzroki obstoječe
druginje v naših krajih“. — Govori sodr. Anton
Kristan iz Ljubljane. — Začetek ob 3. uri po-
poldne. Pridite vsi, kmetje, obrtniki in delavci!

H. Suttner

Ljubljana :: Mestni trg
razpošilja ure, zlatnino in
srebrnino na vse kraje sveta,
obrnite se zanesljivo na domačo slovensko
tvrdko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava
nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6
karnov, pokrovi ostanejo vedno beli,
prav natančno 36 ur idoca K 450. —
Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno
jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar
vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi:
nikelnasta K 120, srebrna K 5.—. 25

Modni salon

M. Sedej-Strnad

Ljubljana

13-12

Prešernove ulice št. 3 (v palači „Mestne
hranilnice“.

priporoča cenjenim damam svojo bo-
gato zalogo klobukov najnovejših
fason in najfinejšega okusa.

Klobuke, cilindre
in čepice v najnovejših fagonah in v
velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo št. 2.

52-46

Sodruzi, somišljeniki!

Zahajajte le v
take gostilne
kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vase
glasilo. . . Agitirajte
povsod za „Rdeči Prapor“!

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavarina

„ILIRIJA“

Ljubljana 31-27

Kolodvorske ulice (3 minute od
južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. !!!
Posebna soba na razpolago.

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10% popusta.

Podniki v Ameriko
Kateri kolijo dobro, po ceni in
za najboljše potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetlika**
v Ljubljani Kolodvorske ulice št. 31
Kotovarska Pijavčeva hiša na krajčevstvu

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice št. 9

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah

6-8

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in
dečke, žakete za dame, paletu za dame, plašče za deklice.

Dolnška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

Telefon št. 168.

priporoča svojo

Izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

52-41

Delavski žepni koledar

za leto 1910

je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v
Ljubljani.

Vsi, ki se čutite trudne in slabotne,

ki hočete okrepiti svoje slabotno telo in pojačiti svoje pregnane in
utrjene žive, ste nervozni, neodločni, bolelni in oslabei za-
radi oslabljivih bolezni; vsem doječim materam, dojiljam in
dojencem, če jih ne hranite z materinim mlekom, če hočete
imeti čvrste in zdrave otroke, vsem tistim priporočamo
žive utrjujoče, okrepujoče in kri tvoreče hranivo, ki se ime-
nuje **Sladin**, t. j. doktorja pl. Trnkoczya sladni čaj. S sla-
dinom se prihrani 50% na stroških v gospodinjstvu. Vse to
dokazujejo tisoči izprijeval. En zavoj 1/4 kg velja 50 vinarjev.
Po pošti najmanj pet zavojev. Glavna zaloga lekarna Trnkoczy,
Ljubljana. 52-3

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solnou“ za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45-42

perla za dame, gospode in otroke. Ro-
kavice, nogavice, kravate, bluze, obleke,
predpasnike, čepice, l. t. d. Vezenje umet-
nih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi.
Vsa oprava za novorojenčke. Damski
slamniki najnovejše mode. Krasne „peče“
vedno v zalogi. Specialiteta za delavce:
Celuloid-ovratniki, prsa in
manšete.

Nizke cene

35 letni velik
uspeh! 52-50

Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo
lekarna Piccolija

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.